

Lausuntopyyntö STM 2015

1. Vastaajatahon virallinen nimi

Vastaajien määrä: 1

Nimi

- Palkansaajajärjestö Pardia ry

2. Vastauksen kirjanneen henkilön nimi

Vastaajien määrä: 1

Nimi

- Pekka Pietinen

3. Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot

Vastaajien määrä: 1

Nimi	Asema organisaatiossa	Matkapuhelin	Sähköposti
Pekka Pietinen	Lakimies	04577310397	pekka.pietinen@pardia.fi

4. Lausuntopyyntöä käsittelevä päivämäärä toimitilimessä

Vastaajien määrä: 1

29.01.2016

5. Toimielimen nimi

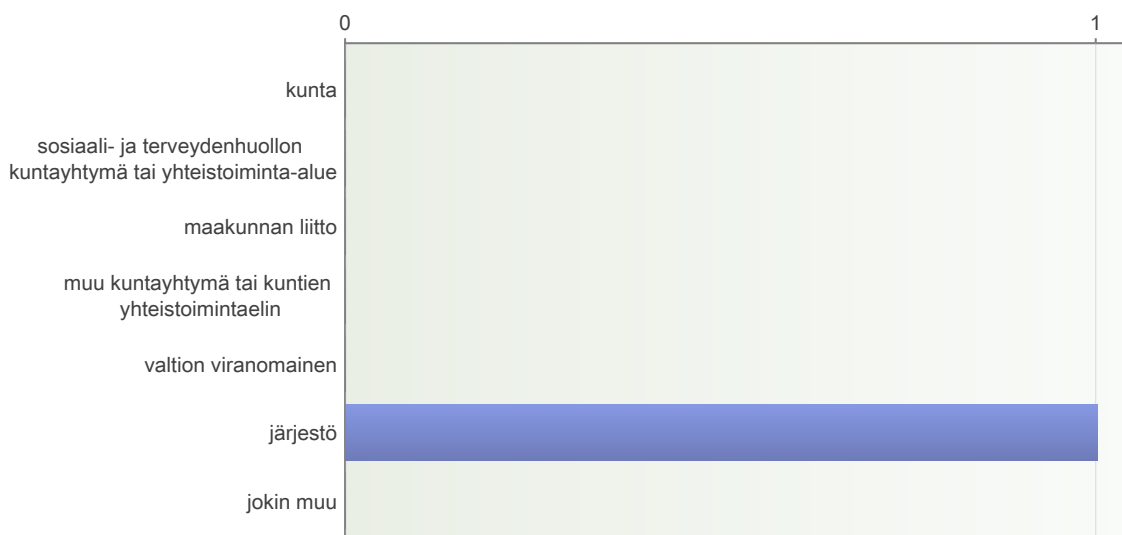
Vastaajien määrä: 1

Nimi

- Valtion ryhmä

6. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

7. Kunta numero tilastokeskuksen luokituksessa

Ei vastauksia.

8. 1. Hallituksen aluejakolinjauksen mukaan perustettavat itsehallintoalueet muodostetaan maakuntajaon pohjalta. Onko nykyinen maakuntajako oikea peruste itsehallintoalueiden muodostamiselle?

Vastaajien määrä: 1

9. 2. Voitte perustella edellistä vastaustanne.

Vastaajien määrä: 1

- Nykyinen maakuntajako ei ole oikea peruste itsehallintoalueiden muodostamiselle. Alueita on asiantuntijankemysten mukaan liian paljon. Perustelumuiotiossa todetaan selkeästi, että sosiaali- ja terveydenhuollon toimijat ovat pitäneet parhaimpana lukumääränä 4–5 tai 10–12. Myös ministeriöt ovat olleet 10–12 alueen kannalla. Ainoastaan kunnat liputtavat selkeästi 18 alueen puolesta.

Alueiden liian suurta määrää osoittaa sekin seikka, että maakuntien tehtäviksi suunnitellut pelastustoimen tehtävät on ehdotettu järjestettäväksi ainoastaan 12 alueella.

Jos halutaan voimakkaasti painottaa kansanvaltaisuuden vahvistamisen näkökulmaa voi perusteluja löytyä enintään 10–12 alueen mallille. Jos taas halutaan erityisesti korostaa tehokkuutta ja kustannusten hallintaa, on alueita oltava enintään 5.

Nykyinen maakuntajako ei ole kelvoinen alusta valtion aluehallinnon tehtävien hoidolle. Tehtäviä on vuona 2010 toteutetun edellisen aluehallintouudistuksen jälkeen voimakkaasti ja johdonmukaisesti keskitetty erityisesti ELY-keskuksissa (15), joiden tehtäviä ollaan laajasti siirtämässä itsehallintoalueille. Alun alkaenkin ns. täyden palvelun ELY-keskuksia oli vain yhdeksän ja lopuissa kuudessa oli kapea-alaisempi tehtäväkokonaisuus. Sitten erityisesti viimeisen parin vuoden aikana on ELY-keskusten eräitä tehtäviä voimakkaasti keskitetty vain muutamien ELY-alueiden hoidettaviksi. Nyt tekeillä oleva aluehallintouudistus olisi siis päinvastainen kuin, mihin on vuoden 2010 aluehallintouudistuksen jälkeen tietoisesti pyritty.

Vastaava kehitys kuin ELY-keskuksissa on tapahtunut myös niiden alaisuudessa toimivissa työ- ja elinkeinotoimistoissa. Myös TE-toimistoissa on tehty viimeisen kahden hallituskauden aikana useita suuria muutoksia, joilla on ollut suuria vaikutuksia TE-toimistojen työhön sekä ohjaus- ja tukitoimintoihin. Vuoden 2013 alussa toteutettu TE-palvelumalli toi mukanaan muutoksia, joiden myötä mm. sähköiset palvelut ovat laajentuneet merkittävästi henkilö-, yritys- ja työnantajapalveluissa. Tämä on myös lisännyt yhtenäisiä käytäntöjä ja palveluita koko maahan. Muutos on vaatinut paljon investointeja ja etenemissuunnitelman toteutus on vielä kesken. TE-toimistojen tehtävien täysimääräinen siirtäminen 18 erillisen maakunnan

hoidettaviksi merkitsisi tähän saakka tehdyille kehittämistyölle suurelta osin päinvastaista kehityssuuntaa.

Vaikka malli rakennettaisiin niin, että alue- ja paikallishallinnon tehtäviä voitaisiin keskitetysti hoitaa useamman maakunnan alueella, tulee rakenteesta sekava. Kuinka tässä mallissa aidosti toteutuisi ajatus kansanvallan ja osallistumisoikeuden lisääntymisestä?

Kaikissa tapauksissa lainsäädäntöön on kirjattava mahdollisuus määrajoin tarkistaa maakuntien lukumäärää vastaamaan toimintaympäristön muutosta ja yhteiskuntakehitystä. Esimerkiksi väestön voimakas keskittyminen kaupunkikeskuksiin jatkuu. Tosiasioita ei voi jättää huomioimatta. Uudistusta ei tehdä nykytilaa varten, vaan perusratkaisun on kannettava pitkälle tulevaisuuteen. Muutoksia on voitava tehdä tarvittaessa myös nopealla aikataululla, jotta palvelujen järjestäminen ei missään tilanteessa vaarannu. Kriisilausekeluonnokset eivät ole kaikilta osin riittävät.

10. 3. Tämä kysymys vain kuntien valtuustoille: Hallituksen aluejakolinjauksen mukaan perustettavat itsehallintoalueet muodostetaan maakuntajaon pohjalta. Minkä nykyisen maakunnan pohjalta muodostettavaan itsehallintoalueeseen kuntanne katsoo perustelluksi kuulua? (liite: Manner-Suomen maakunnat)

Ei vastauksia.

11. 4. Voitte perustella edellistä vastaustanne.

Vastaajien määrä: 1

- Pardia ei vastaa tähän kysymykseen, joka koskee vain kuntia.

12. 5. Itsehallintoalueet järjestävät sote-palvelut joko yksin tai lailla säädettyjen kolmen itsehallintoalueen täytyy järjestää palvelut yhdessä sopimalla toisen itsehallintoalueen kanssa. Sosiaali- ja terveydenhuollossa on jatkossa maassa 15 selkeää alueellista kokonaisuutta, joilla sote-palvelut järjestetään. Miten arvioitte tehtyä ratkaisua?

Vastaajien määrä: 1

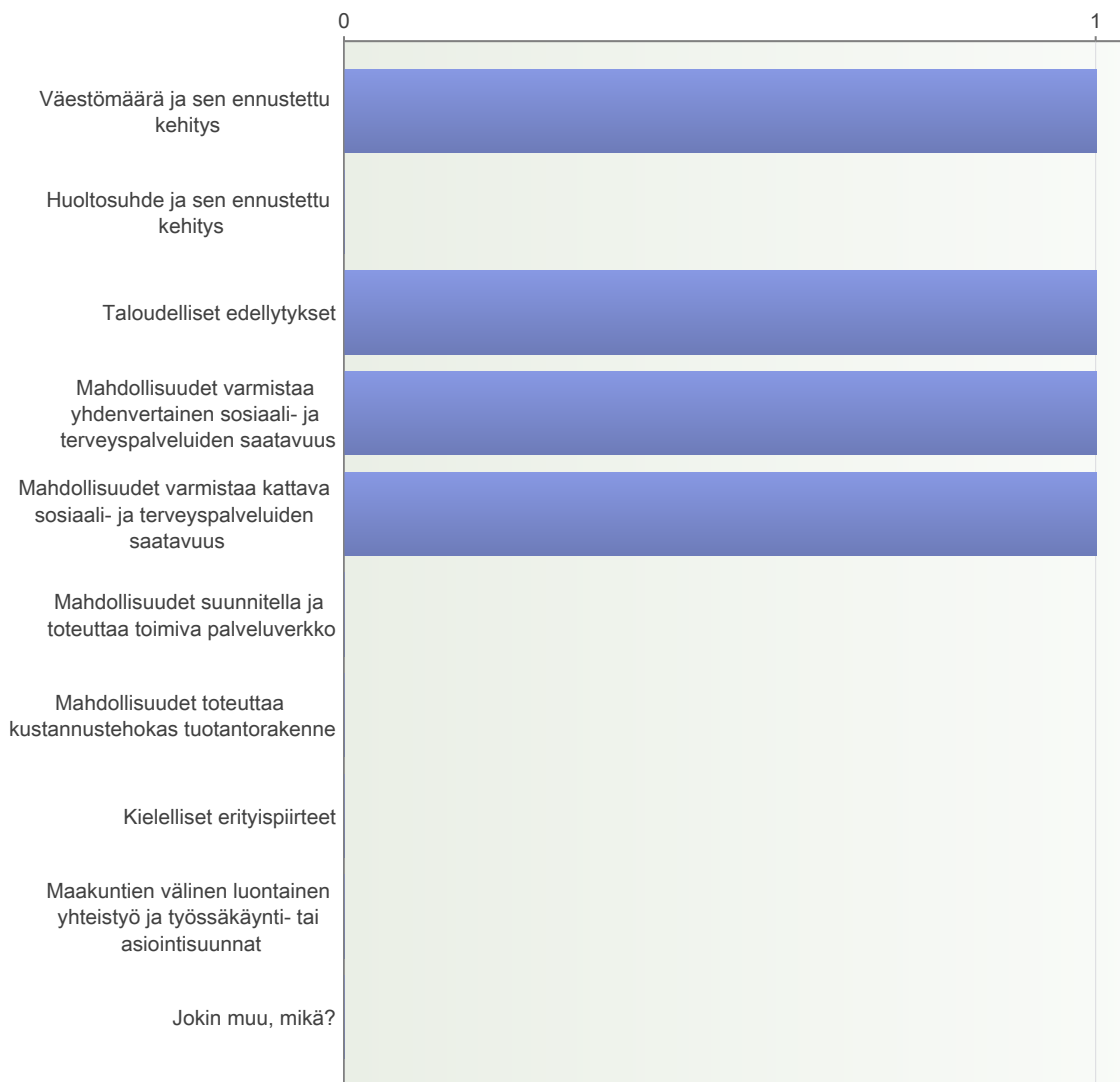
- Sote-palvelujen järjestäminen on muodostettavien Itsehallinnollisten alueiden (maakuntien) tärkein yhteiskunnallinen tehtävä. Tämän tehokas ja oikeudenmukainen toteutuminen ei saa uudistuksessa vaarantua. Kestävä ratkaisu voi faktisesti perustua vain sellaiseen lukumäärään alueita, joissa väestöpohjat ovat riittäviä ja taloudelliset edellytykset palvelujen järjestämiseen ovat edes lähitulevaisuudessa olemassa. Jos pohja ei ole terve, tulee erilaisista palvelujen rahoitukseen liittyvistä monimutkaisista tasausmalleista jatkuva poliittinen riidanaihe maan eri alueiden välille. Vastakkainasettelua kasvukeskusten ja harva-asetusalueiden välillä ei ole syytä ratkaisulla entisestään lisätä.

Hallituksen linjaus 18 itsehallintoalueesta, 15 sote-alueesta ja 12 laajan ympärivuorokautisen päivystyksen sairaalan alueesta osoittaa, ettei perusmalli ole lähtökohdiltaan toimiva.

Alueiden lukumäärästä päätettäessä on muistettava, että uudistukseen on kohdennettu 3 miljardin euron säästövelvoite. 18 itsehallintoaluetta ja 15 sote-aluetta vaativat omat hallinnoimisensa, jolloin kustannussäästöjä on hankala saada aikaiseksi. Jos hallintomallista tulee kallis ja organisointimalli ei mahdollista kustannustehokasta palvelutuotantoa, joudutaan säästöt todennäköisesti hoitamaan palveluvalikoimasta ja niiden tasosta ja laadusta tinkimällä, mikä on omiaan vaarantamaan koko uudistuksen keskeisten tavoitteiden toteutumisen.

13. 6. Minkä kriteerien perusteella tulisi päättää siitä, mitkä kolme itsehallintoaluetta järjestävät sosiaali- ja terveyspalvelut muiden itsehallintoalueiden kanssa? Voit valita yhden tai useampia

Vastaajien määrä: 1

14. 7. Itsehallintoalueet tulevat tarvitsemaan yhteistyökumppaneita palveluiden järjestämisessä.

Mikä tai mitkä ovat alueellenne luontaiset yhteistyösuunnat?

Vastaajien määrä: 1

- Järjestämisessä tulisi myös miettiä valtakunnallisia toimintatapoja. Kansaneläkelaitos voi toimia hyvänä yhteistyökumppanina sote-palvelujen järjestämisessä esim. tarjoamalla kaikille maakunnille yhteiset tietojärjestelmät tai etuuden maksatuksen. Yhden palveluntuottajan tarjoamana ja valtakunnallisia tietoverkostoja hyödyntämällä saadaan hyvät kustannushyödyt verrattuna siihen, että jokainen maakunta ryhtyisi erikseen rakentamaan omia tieto- ja maksatusjärjestelmiään. Kansaneläkelaitoksella on jo nyt käytössään mittavat tietovarannot koko valtakunnan tasolla, joita on tarkoituksenmukaista ja kustannustehokasta hyödyntää myös uudessa Sote-mallissa. Esimerkkinä voidaan mainita, että mikäli Sote-palveluiden järjestämisessä siirrytään kansalaisten valinnanmahdollisuuksien lisäämiseksi yhä enemmän palvelusetelien käyttämiseen, voisi Kansaneläkelaitos toimia palvelusetelien myöntäjänä (setelin käyttöoikeuden myöntäminen), jotta palvelusetelit tulevat yhtenäisen käytännön mukaisesti koko valtakunnassa.

Kansaneläkelaitos hoitaa jo tällä hetkellä mittavaa terveydenhoitoon liittyvää ICT-toimintaa KANTA-palvelussa, josta asiakas näkee kaikki sähköiset reseptinsä ja voi käydä niitä uusimassa. Näin jatkossakin Kansaneläkelaitoksen pitkälle kehitettyjä ICT-palveluita ja -järjestelmiä sekä osaavaa henkilöstöä on syytä hyödyntää Sote-palveluissa myös uudistuksen toteuduttua.

Maakuntien moninaisissa tehtävissä tulisi muutoinkin ottaa huomioon parasta aikaa tehtävät laajat koko julkishallintoa koskevat digitalisaatiouudistukset, ja niitä olisi hyödynnettävä mahdollisimman hyvin ja mietittävä niitä jo hankkeen tässä vaiheessa.

15. 8. Jos se itsehallintoalue, johon katsotte kuntanne kuuluvan, osoittautuu myöhemmin tehtävän päätöksen johdosta sellaiseksi itsehallintoalueeksi, joka ei vastaa itsenäisesti sote-palvelujen järjestämisestä, onko sillä vaikutusta kunnan kantaan siitä, mihin itsehallintoalueeseen kunnan tulisi kuulua?

Vastaajien määrä: 1

16. 9. Voitte perustella edellistä vastaustanne.

Vastaajien määrä: 1

- Pardia ei ota kantaa kunnille osoitettuun kysymykseen. Pardia kuitenkin näkee uudistuksessa vaaroja, jos kunnilla on myöhemmin mahdollisuus vaihdella sitä maakuntaa, johon ne kuuluvat.

Sekava aluejakoratkaisu saattaa lisätä kuntien ”surffailuhalua” maakunnasta toiseen. Maakunnan myöhemmin vaihtamisen mekanismia ei mielestämme on perustelumuiotiossa tarkasteltu. Kesken uudistuksen ei maakunnasta toiseen siirtymiseen lupaa ilmeisesti tulla antamaan. Miten jatkossa? Kuntaliitoksia tultaneen näkemään myös lähivuosina, jolloin ratkaisuja uuden kunnan maakunnan valinnasta joudutaan joka tapauksessa tekemään.

Jos tavoitteena on yksinkertainen järjestelmä, ei siihen sovi erilaiset maakuntien väliset yhteistoimintaelimet ja yhteistoimintamenettelyt. Uudistuksen yhtenä tavoitteenahan kaiketi piti olla hallintomallien yksinkertaistaminen?

17. 10. Hallituksen linjauksen mukaan itsehallintoalueille osoitetaan sosiaali- ja terveydenhuollon lisäksi 1.1.2019 lähtien seuraavat tehtävät: pelastustoimen tehtävät, maakuntien liittojen tehtävät ja ELY-keskusten alueellisen kehittämisen tehtävät sekä lisäksi mahdollisesti ympäristöterveydenhuolto. Mitä muita tehtäviä olisi mielestänne tarkoituksenmukaista siirtää itsehallintoalueille?

Vastaajien määrä: 1

- Maakunnille on syytä siirtää alkuvaiheessa valtion aluehallinnosta vain tehtävät, joiden siirrosta vallitsee laaja (poliittinen) yksimielisyys. Aluehallinnosta siirrettävät tehtävät eivät saa vaarantaa maakuntien pääasiallisena tehtävänä olevien Sote-palveluiden tehokasta ja tarkoituksenmukaista järjestämistä. Näinollen uudistuksessa on edettävä ns. Sote-kylki edellä.

Siirrettävillä tehtävillä tulee olla sisällöllisesti selkeä alueellinen ulottuvuus ja kiistaton kytkentä aluekehitykseen. Ei riitä, että tehtäviä on tarpeen toiminnallisista syistä hoitaa alueellisesti hajautettuna. Lukuisat valtioviranomaiset (myös valtakunnalliseen toimialueeseen siirtyneet tai keskusvirastot) toimivat alueellisesti hajautettuina.

Ns. substanssitehtäviä mahdollisesti siirrettäessä on muistettava myös hallinnollisten tehtävien osuus (esim. nykyisten ELY-keskusten hallinnollisia palveluja tuottava KEHA-keskus).

Valtionviranomaiset ovat noin 10 vuotta tehneet työtä toiminnan tuloksellisuuden ja tehokkuuden parantamiksi ja ennen muuta säästäneet kaikesta mahdollisesta. Muutoksia ei ole toteutettu yksinomaan henkilöstöpoliittisesti pehmein keinoin, vaan myös irtisanomisten kautta. Säästöjen aikaansaamiseksi tehtyä työtä ei saa uusilla aluejaoilla tai organisointimalleilla mitätöidä.

Maakunnille ei pidä siirtää tehtäviä, joiden hoidossa ensisijaista on yhdenvertaisuuden, oikeusturvan ja perusoikeuksien toteutuminen.

Osassa esim. valtionhallinnon tehtäviä on ratkaisevan tärkeää, että kokonaisuus toimii valtakunnallisesti saumattomasti. Tyypillisesti näin on infrastruktuuriin liittyvissä tehtävissä. Itsehallintomalli ei saa romuttaa suomalaisen yhteiskunnan peruspilaria ja kilpailuvalttia eli toimivaa infrastruktuuria.

Ensisijaisesti on ratkaistava Sote-palvelujen järjestäminen ja kestävä rahoitus. Haukkaamalla tarpeettoman suuri kakku yhdellä kertaa vaarannetaan Sote-uudistuksen toteuttaminen asetetussa aikataulussa.

Kunnista voidaan siirtää tehtäviä, joiden hoitaminen on toiminnallisista tai taloudellisista syistä perustelua nykykuntia laajemmalla vastuualueella.

18. 11. Millä keinoin tulisi varmistaa itsehallintoalueiden ja kuntiin jäävien tehtävien välinen yhteys hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä?

Vastaajien määrä: 1

- Pardia ei ota tähän kantaa.

19. 12. Vapaamuotoisia huomioita hallituksen aluelinjauksesta.

Vastaajien määrä: 1

- Pardia viittaa kohdissa 2 ja 5 lausuttuun.
Lisäksi Pardia toteaa hallituksen peruslinjauksen osalta seuraavaa:

Mitä laajemmin esim. valtion aluehallinnon tehtäviä maakunnille siirretään, sitä haasteellisempaa on laatia säädökset sekä rakentaa ohjaus- ja johtamisjärjestelmät ja toimintamallit, jolla poliittisten päätöksenteon piiri ja viranomaistehtävien hoito saadaan pysymään omissa rooleissaan.

Peruskuntien muuttuvaa roolia ja asemaa ei pohjatöissä ole laajemmin tarkasteltu. Pohdinta keskittyy perustuslaillisten ja rahoitusmalliin (esim. katto kuntaverolle) liittyvien ongelmien ratkaisuun. Tosi asia on, että kunnat eivät voi uudistuksen toteuduttua enää säilyä entisellään, kun enin osa niiden nykyisistä tehtävistä siirtyy itsehallintoalueille. Myös nykyinen kunnallinen päätöksentekojärjestelmä on kuntiin jääville tehtäville aivan liian raskas. Uudistus ei voi näiltä osin jäädä puolitiehen. Tuntuu erikoiselta, että maakunnille siirtyisi merkittävä osa yhteiskunnan vastuulla olevista tehtävistä, mutta keskeistä toimijaa ei mainittaisi perustuslaissa.

Työ- ja elinkeinopalvelujen kokonaisvaltainen siirtäminen maakuntien hoidettaviksi ei ole perusteltua eikä tarkoituksenmukaista. TE-palveluissa on äskettäin tehty ns. TYP-uudistus, jossa vaikeasti työllistettävien (mikä ei aina ole yhtä kuin pitkäaikaistyötön) osalta vastuuta on siirretty kunnille. Tämä tarkoittaa asiakkaita, joilla on monenlaisia työllistymistä estäviä ongelmia, joiden hoitamiseen tarvitaan moniammatillista yhteistyötä. Tämä muutos on ollut perusteltua siksikin, että monet näistä erityispalveluita tarvitsevista on aiemmin esim. terveydenhuollon, kuntoutuksen jne. palvelujen pudokkaita, joiden ongelmiin ei ko. tahoilla ja toimenpitein ole aiemmin pureuduttu.

TE-toimistojen yleisten palveluiden kokonaisvaltainen siirto maakuntien vastuulle ei kuitenkaan ole järkevää. Keskustelussa esillä ollut ajatus ns. Tanskan mallista ei istu Suomeen. Tanska on kaikin puolin aivan erilainen maa ja työmarkkina-alue kuin Suomi.

Hyvin tärkeää on, että alusta saakka ovat käytössä menetelmät, joilla eri palveluntuottajien palveluja kyetään luotettavasti vertaamaan (laatu, hinta yms.) keskenään. Sote-uudistus ei saa olla erilaisten poliittisten ideologioiden värittämä pelikenttä, vaan palvelutuotantoon liittyvien päätösten on pohjaututtava kovaan faktaan ja turvattava kaikille kansalaisille yhdenvertaiset ja kattavat Sote-palvelut.

Selvityshenkilö näyttää perustelevan 18 aluetta myös digitalisaation edistämisellä. Käsitys on merkillinen. Sähköisesti hoidetuissa ja sektorirajat ylittävissä palveluketjuissa maantieteen tai organisaatorajojen merkitys vähenee koko ajan (ja pikkuhiljaa poistuu), kunhan lainsäädännölliset puitteet saadaan kuntoon. Tähän ollaan matkalla mm. sähköisen asiointiin ja kansallisen palveluväylän käyttöönottoon liittyvällä uudella lainsäädännöllä.

Perusoikeuksien toteutuminen ja yhdenvertaisuuden varmistaminen on oltava uudistuksessa ohjenuorana.

20. 13. Vapaamuotoisia huomioita hallituksen rahoituslinjauksesta.

Vastaajien määrä: 1

- Kansallisen ohjauksen on oltava vahva. Olennainen tässä suhteessa on valittava rahoitusmalli. Pelkästään järjestämisvastuupäätöksillä ja palvelulupauksilla ei ohjausjärjestelmä tuota tasapuolista lopputulosta koko maassa.

Uudistuksen tavoitteena on kaventaa ihmisten hyvinvointi- ja terveyseroja, parantaa palvelujen yhdenvertaisuutta ja saatavuutta sekä hillitä kustannuksia. Sote-uudistuksen rahoitusratkaisua valmistellaan sen mukaisesti, että ensisijaisesti valtio vastaa sote-alueiden rahoituksesta. Tämä on hyvä lähtökohta valmistelulle. Rahoitusratkaisua ei ole syytä osaksikaan linjata yksityisten vakuutusten tai rahastojen varaan.

Vaikka verotusjärjestelmässä olisi laajempaa uudistamisen tarvetta, ei kokonaisvaltaisiin uudistuksiin tässä yhteydessä ole jo yksinomaan aikataulusyistä mahdollisuutta.

Rahoitusmalli on joka tapauksessa rakennettava niin, että valtion ohjausvalta säilyy vahvana ja sosiaali- ja terveydenhuollon kustannukset ovat edes teoriassa hallittavissa.

Kunnallisveroprosentin keventäminen tehtävien vähentyessä on hoidettava niin, ettei kokonaisvetoaste nouse, työn verotus kiristy ja alueelliset (asuinpaikka) erot syvene entisestään.

Tässä vaiheessa Pardia ei kuitenkaan ota yksityiskohtaisemmin kantaa uudistuksen rahoitusmalliin.

Erilaisten valtion rahoitukseen pohjautuvien vaihtoehtojen tosiasiallisista vaikutuksista on oltava lisää tietoa ennen kuin voimme ottaa tarkemmin kantaa, mikä malli tuottaa selkeästi tasapainoisimman ja tasapuolisimman lopputuloksen.

Pardia viittaa kuitenkin kysymyksen nro 7 kohdalla esitettyyn ja toteaa, että Kelassa nykyisin olevaa asiantuntemusta ja tietojärjestelmiä on tarkoituksenmukaista hyödyntää myös tulevan sote-mallin rahoitusratkaisuista päätettäessä. Kansaneläkelaitoksen kautta hoidettava sairausvakuutus on nykyisin tehokas toimeenpanoa varten kehitettyjen hyvin toimivien tietojärjestelmien kautta. Asiakkaiden yhdenvertaisuus koko maassa on turvattu ja Kelasta löytyy jo nykyisinkin tarvittavaa kilpailutusosaamista. Lisäksi Kelalla on jo olemassa suorakorvausjärjestelmät apteekkien ja taksien kanssa. Kela voisi ottaa nykyisin kunnilla hoidettavana olevat vammaispalvelulain mukaiset kuljetukset ja omaishoidontuen maksatuksen, jolloin yhdenvertaisuus näissäkin paranisi ja olemassa olevien tietojärjestelmien hyödynnettävyys kasvaisi.